

О. В. Лаврук,
к. е. н., докторант кафедри публічного адміністрування,
Міжрегіональної академії управління персоналом, м. Київ

DOI: 10.32702/2306-6814.2019.4.130

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА СПРИЯННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ТВАРИННИЦТВА УКРАЇНИ

A. Lavruk,
Ph.D., doctoral student of the Department of Public Administration,
Interregional Academy of Personnel Management, Kiev

STATE POLICY OF ASSISTANCE TO INVESTMENT SUPPORT OF ANIMAL HUSBANDRY DEVELOPMENT IN UKRAINE

У статті вказується на роль держави у формуванні державної політики, яка відіграє важливу роль у соціально-політичній системі суспільства, оскільки забезпечує динамічну єдність і взаємодію основних сфер суспільного життя в країні. Обґрунтовується важливість державної політики у сприянні інвестиційного забезпечення розвитку галузі тваринництва. Наголошується на важливості у середовищі державної політики приймати державно-політичні рішення та використовувати відповідні їм програми і інструменти. Розкривається сутність, значення, складові елементи і функції державної інвестиційної політики. Розглядаються актуальні питання здійснення інвестиційної діяльності. Досліджується стан інвестиційного середовища та визначаються пріоритетні напрями залучення інвестицій у розвиток тваринництва. Виявляються чинники, що впливають на інвестиційний процес та знижують рівень інвестиційної привабливості тваринництва. Вважається, що при сприянні інвестиційному забезпеченні галузі тваринництва державна політика повинна передбачати не тільки виділення бюджетних коштів, але й розроблення соціальних і роз'яснювальних програм та створення сприятливого для інвестування середовища. Запропоновано використовувати обґрунтовані заходи та інструменти покращення структурного наповнення державної інвестиційної політики, а при її реалізації визначати пріоритетні напрями інвестування.

The article points to the role of the country in the formation of public policy, which plays an important role in the socio-political system of society, as it provides dynamic unity and interaction of the main spheres of public life in the country. The relevance of the research is due to the critical situation in the country regarding the annual reduction in the number of highly productive genetic potential of animals, reducing the level of satisfaction of the population's demand for meat and dairy products relative to the level of rational consumption standards. It is noted that it is possible to improve the state of affairs in animal husbandry by attracting a significant amount of investment resources and optimizing investment processes. The aim of the research is to substantiate the need and opportunities for the implementation of public policy and its promotion of investment support for the development of animal husbandry. The importance of measures of state policy in the formation and implementation of the state investment policy, which provides for the possibility of increasing the volume of animal husbandry production in order to meet the needs of the population in animal products. Accordingly, public authorities should intensify the implementation of the state program for the development of animal husbandry, while ensuring effective investment and rational use of invested resources. The essence, value, components and functions of the state investment policy are revealed. The important issues of investment activity are considered. The state of the investment environment is studied and the priority directions of attracting investments in the development of animal husbandry are determined. The factors influencing investment process and reduce the level of investment attractiveness of animal husbandry are revealed. It is believed that, with the assistance of investment in the animal husbandry sector, public policy should include not only the allocation of budgetary funds, but also the development of social and awareness-raising programs and the creation of a favorable investment environment. It is proposed to use reasonable measures and tools to improve the structural content of the state investment policy, and in its implementation to determine the priority areas of investment.

Ключові слова: держава, державна інвестиційна політика, інвестиції, тваринництво, інвестиційна діяльність, інвестиційний процес.

Key words: country, the state investment policy, investments, animal husbandry, investment activity, investment process.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

У період соціально-політичних змін, характерних практично для усіх сфер суспільної діяльності України, актуальною проблемою залишається покращення інвес-

тиційної діяльності. А тому варто вказати на необхідність втручання держави не тільки у залагодження політичних і соціальних процесів, що відбуваються у суспільстві, але й на координування заходів державної

політики, що спрямовуються на інвестиційне забезпечення основних сфер суспільної діяльності, зокрема галузі тваринництва.

Нині тваринництво є складною соціально-економічною системою і стратегічною галуззю у підпорядкуванні якої знаходяться ті функціонально-організаційні підсистеми, котрі тісно пов'язані одна з одною за інтересами і функціональним спрямуванням виробництва тваринницької продукції. Водночас для свого стабільного функціонування вони потребують створення належних умов з метою підвищення конкурентоспроможності виробленої продукції, що направляє на задоволення потреб населення та забезпечує високий рівень продовольчої безпеки країни. У вирішенні цих важливих для держави суспільних проблем значну роль слід відвести виваженій (з комплексним характером спрямування) і ефективній державній політиці як системного засобу суспільно-політичних процесів. Вона повинна у першу чергу своєчасно реагувати на зміни у суспільстві, державі, на одночасну появу різносторонніх і взаємопов'язаних проблем та забезпечувати ефективний результат їхнього розв'язання.

Державна політика, що передбачатиме у своїх заходах забезпечення інтенсивного розвитку тваринництва, повинна сприяти проведенню ефективної інвестиційної політики, основною метою якої є інвестування придбання високопродуктивних тварин, технічного переоснащення та модернізації виробничих процесів.

Особливо важливе значення має спрямування інвестицій (власних, залучених, запозичених) у інтенсивний розвиток тваринництва, котре потребує прискіпливої уваги держави, оскільки їй належить забезпечити формування обґрунтованої державної інвестиційної політики і залагодити у цій галузі процес інвестиційної діяльності. У цьому випадку державна політика повинна сприяти збереженню головних параметрів і критеріїв державної інвестиційної політики, оскільки в іншому випадку галузь тваринництва і надалі втрачатиме здатність до розширення складу генетичного потенціалу, розмірів виробництва, динамічного саморозвитку та конкурентоспроможності.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проблемам теоретичного обґрунтування та розробки практичних пропозицій щодо розвитку інвестиційного процесу в Україні, виходу сільського господарства з кризового стану та забезпечення розвитку конкурентоспроможного виробництва присвячені наукові праці вітчизняних науковців: Л. Борщ, П. Гайдуцького, М. Кісіля, Г. Мазура, Т. Мацибори, Г. Підлісецького та ін.

Значний внесок у дослідження поняття інвестицій, проблем розвитку державної інвестиційної політики, державного регулювання інвестиційних процесів, інвестиційно-інноваційного забезпечення країни та розвитку аграрного сектора економіки присвячено роботи Л. Абалкіна, О. Амосова, І. Бланка, І. Вініченка, В. Гейця, Б. Губського, В. Завгороднього, Т. Лозинської, Ю. Лузана, С. Майстра, П. Макаренка, О. Маслака, О. Могильного, Б. Пасхавера, І. Юхновського та багатьох інших.

Однак потребують більш поглибленого дослідження актуальні питання, що пов'язані з аналізом сучасних

проблем інвестиційної діяльності, формуванням та реалізацією державної інвестиційної політики з метою інтенсивного розвитку тваринництва в Україні.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою дослідження є обґрунтування необхідності і можливостей здійснення державної політики та її сприяння інвестиційному забезпеченні розвитку тваринництва.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Дослідження показали, що на тепер досить тривожним є сучасний стан суспільного розвитку в країні, оскільки спостерігається значне послаблення фінансового сектора і конкуренції, незначний рівень виділення грошових коштів на розвиток наукових, техніко-технологічних, інвестиційно-інноваційних сфер діяльності, а це у свою чергу сприяє нестабільності функціонування більшості суб'єктів господарювання.

Отже, основними завданнями держави у складних умовах соціально-політичного розвитку суспільства є налагодження інвестиційної діяльності за рахунок:

- виявлення інвестиційних можливостей країни та розширення обсягів інвестиційного потенціалу;
- забезпечення росту привабливості національної економіки та її суспільних сфер діяльності, особливо аграрної, в числі якої важливою слід вважати галузь тваринництва;
- удосконалення системи фінансово-кредитних ресурсів з метою посилення рівня інвестиційної діяльності;
- збільшення розміру інвестиційних ресурсів за рахунок залучення коштів внутрішніх резервів, іноземних інвесторів та заощаджень громадян.

Варто вказати на необхідність втручання держави не тільки у залагодження політичних і соціальних процесів, що відбуваються у суспільстві, але й на координування заходів державної політики, що спрямовуються на інвестиційне забезпечення основних сфер суспільної діяльності, зокрема галузі тваринництва.

У контексті зазначеного важливу роль відіграє державна політика, котра сприяє формуванню інвестиційної політики, що забезпечує управління інвестиційною діяльністю (комплекс практичних дій юридичних осіб, держави і громадян по реалізації інвестицій), використовуючи сформовані заходи і нормативно-законодавчі акти. Тут значне місце відводиться заходам фінансової підтримки, серед яких основна увага надається залученню з різних джерел інвестиційних ресурсів. Вони повинні бути спрямовані на формування племінного генетичного потенціалу тварин, модернізацію тваринницьких ферм і комплексів, виробництво інноваційних видів тваринницької продукції та підвищення її якості.

Державна політика, використовуючи свої важелі впливу, сприяє здійсненню інвестиційної політики, котру слід постійно спрямовувати на забезпечення позитивного інвестиційного іміджу країни, сприятливого інвестиційного клімату у її основних сферах суспільної діяльності. Державна інвестиційна політика є не тільки основою для управління інвестиційною діяльністю, але

й визначає напрям активізації інвестиційних процесів у країні.

Слід зазначити, що під державною інвестиційною політикою розуміється комплекс правових, адміністративних і економічних заходів держави, що спрямовуються на активізацію поширення інвестиційних процесів [1], але не зазначається за рахунок яких ресурсів буде здійснюватися цей процес. Інші автори теж дотримуються думки, що державна інвестиційна політика являє собою комплекс заходів і перспектив розвитку інвестиційної діяльності, мета якої полягає у залученні інвестиційного потенціалу, створенні умов для вкладення інвестицій і забезпечення стійкого соціально-економічного розвитку країни [2]. У цьому трактуванні вбачається більш активна участь держави у сприянні інтенсивній інвестиційній діяльності. У якості суб'єктів інвестиційної політики виступають також центральні органи державної влади, органи регіонального, галузевого управління, керівники підприємств й організації.

Вважаємо, що державна інвестиційна політика являє собою систему розроблених державними органами заходів, що забезпечують процес накопичення і використання фінансових ресурсів та управління інвестиційною діяльністю у галузі тваринництва, котра є об'єктом політики поряд з іншими виробничими об'єктами.

Інвестиційна політика у тваринництві повинна спрямовуватися на:

- концентрацію та ефективне використання інвестиційних ресурсів за усіма джерелами їхнього формування;
- створення сприятливого інвестиційного середовища;
- рівномірність розподілу інвестицій між регіонами;
- прискорення інвестиційного забезпечення розвитку галузі та забезпечення високого рівня її прибутковості;
- збільшення обсягів інвестування стратегічно важливих підгалузей тваринництва;
- формування інвестиційних джерел з власних коштів суб'єктів господарювання;
- зниження регуляторного впливу на інвесторів та залучення іноземних інвестицій;
- стимулювання процесів успішної інвестиційної діяльності;
- використання ефективних форм і механізмів управління інвестиційною діяльністю.

Водночас, від ефективної організації процесу реалізації інвестиційної політики залежить інвестиційна привабливість галузі тваринництва, оскільки інвестиції є основою стійкого її розвитку та конкурентоспроможності. Наразі держава повинна створювати умови для інвестування і здійснювати моніторинг ведення інвестиційної діяльності в країні та поглиблювати євроінвестиційні зв'язки з метою залучення іноземних інвестицій.

Отже, стратегічним завданням державної інвестиційної політики у розвитку тваринництва є стимулювання інвестиційної діяльності, сприяння росту інвестиційних ресурсів для відновлення функціонування малих і середніх тваринницьких ферм з метою утримання в них

високопродуктивних тварин, підвищення рівня модернізації виробництва, збільшення випуску якісної тваринницької продукції. У цьому випадку держава повинна гарантувати виділення грошових коштів на здійснення Міністерством аграрної політики та продовольства реформування галузі тваринництва та запропонувати для цього процесу законодавчі акти і відповідні програмні документи.

Головним чинником при формуванні державної політики повинна бути послідовна діяльність держави, котра забезпечить участь відповідних інституцій при розробці цільових програм (стимулювання виробництва якісної продукції, надання кредитів, скорочення податкових навантажень) і організації (залучення вітчизняного і приватного іноземного капіталу) інвестиційного забезпечення тваринництва, оскільки на тепер поглиблення інвестиційної кризи негативно впливає не тільки на його розвиток, але й рівень виробництва тваринницької продукції в країні. Зокрема у тваринництві за 2010—2017 рр. значно зменшилося не тільки поголів'я тварин (великої рогатої худоби — на 21,4%, свиней — на 23,2%, овець і кіз — на 24,4%), але й виробництво яловичини і телятини — на 15%, баранини — на 35,7%, кролятини — на 9,6%, молока — на 8,6%, яєць — на 9% [3, с. 135, 150].

Наразі державна інвестиційна політика повинна передбачати можливість збільшення обсягів виробництва продукції тваринництва з метою задоволення потреб населення у продуктах тваринного походження. Відповідно державні органи повинні бути зацікавлені у виведенні тваринництва із кризового стану за рахунок розроблення такої державної політики, яка би сприяла прискореному здійсненню цього складного процесу.

Натомість слід відмітити, що зараз забезпечити інтенсивний розвиток тваринництва практично неможливо, урахувавши раніше розроблені Закон [4] і державна програма [5], оскільки у них не ураховуються нестабільні політичні та складні і непередбачувані ситуації у суспільстві.

Варто зазначити, що і на даний час у галузі тваринництва продовжує своє існування низка невирішених проблем:

- щорічно скорочується поголів'я тварин, зникають високопродуктивні породи тварин (низький рівень селекційної діяльності);
- продуктивність тварин має стрибкоподібні коливання;
- поступово призупиняється виробнича діяльність раніше функціонуючих тваринницьких приміщень та багатьох обслуговуючих виробничих об'єктів;
- потребують негайного розгляду проблеми модернізації, інтенсифікації виробництва та впровадження прогресивних технологій виробництва тваринницької продукції. Відповідно державні органи повинні активізувати процес реалізації державної програми розвитку тваринництва, забезпечивши при цьому ефективне інвестування, раціональність використання інвестованих видів ресурсів та пріоритетність капіталовкладень (рис. 1).

Спостерігається зростання не тільки загального обсягу вкладених капітальних інвестицій у тваринницт-

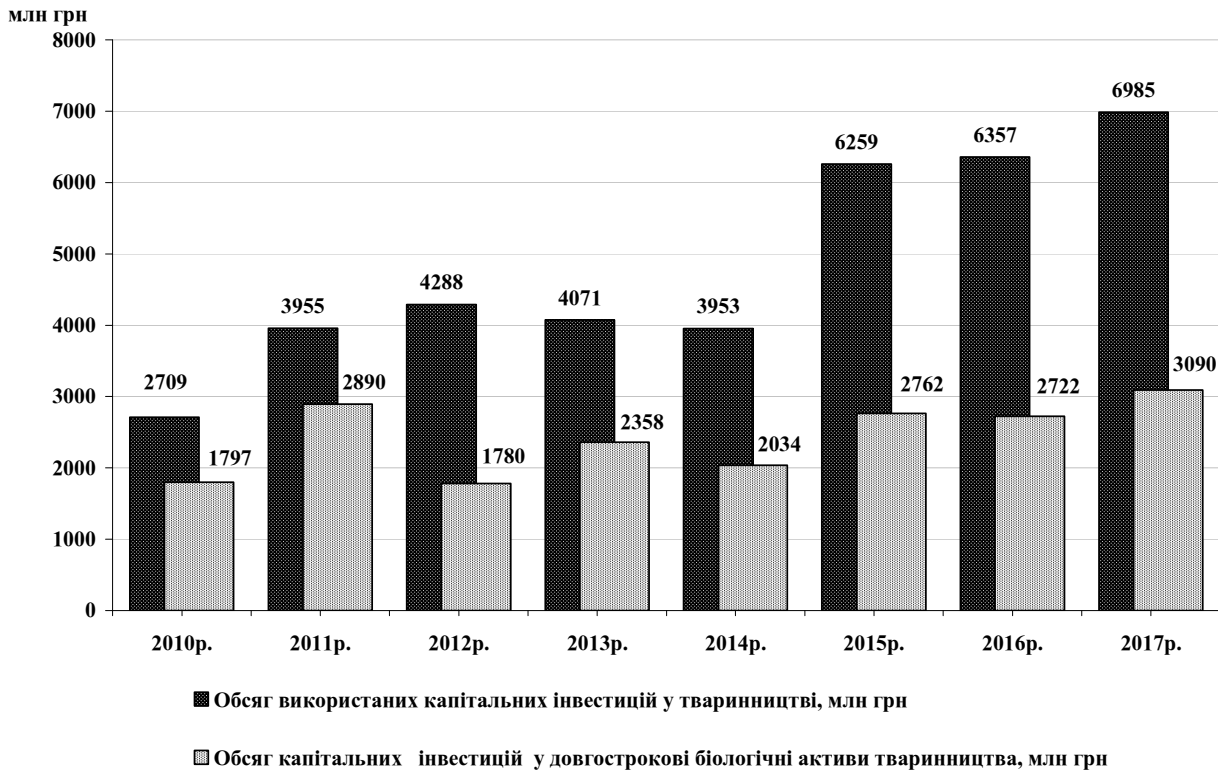


Рис. 1. Динаміка вкладених капітальних інвестицій у розвиток тваринництва України

Джерело: [6].

во, але й у його довгострокові біологічні активи. Однак, обсяг освоєних у 2017 р. у тваринництві капітальних інвестицій у розрахунку на одну умовну голову тварини склав: велика рогата худоба 212,93 грн, свині — 106,46, вівці і кози — 35,49, птиця — 7,1 грн, тобто ці суми коштів є зовсім мізерними для утримання і обслуговування тварин. Помітними є нерівномірні коливання цього показника і в зональному розподілі. Зокрема найбільші відхилення у обсягах капітальних інвестицій, по відношенню до рівня України, можна спостерігати у зоні Полісся і Степу, що створює перешкоди для повноцінного використання наявного генетичного потенціалу тварин (табл. 1).

Отже, для забезпечення довгострокової стійкості тваринництва важливо щоб державна інвестиційна політика була спрямована на продовження територіальної і економічної експансії, подолання внутрішніх і зовнішніх викликів при створенні сучасної системи суспільних відносин. Вважаємо, що для підвищення інвестиційної привабливості тваринництва у заходах

державної інвестиційної політики необхідно передбачити:

- збільшення розміру інвестицій за рахунок розширення можливостей нових джерел фінансування;
- усебічне врахування техніко-технологічних, організаційно-економічних особливостей підгалузей тваринництва;
- надання пріоритетів у забезпеченні інвестиціями тих товаровиробників, котрі спроможні з високими результатами реалізувати інвестиційні проекти;
- впровадження тих інвестиційних проектів у яких обґрунтовані параметри стану розвитку тваринництва.

У контексті зазначеного необхідно, щоб центральний уряд надавав місцевим органам влади більшу автономію для впровадження і виконання пріоритетних інвестиційних проектів з метою прискорення отримання їхньої фінансової віддачі у державних і приватних підприємствах суб'єктів господарювання. Відповідно "... завдяки новим інвестиціям, вони будуть мати необхідні технології, висококваліфікованих спеціалістів і здатність до захисту своїх конкурентних позицій" [7, с. 4—5].

Зазвичай держава бере участь у інвестуванні сфер суспільно-господарського життя країни шляхом щорічних відрахувань грошових коштів з державного бюджету (основне джерело інвестицій у пріоритетні для країни інноваційні проекти), що зумовлюють покращення показників їхньої діяльності та забезпечують зростання внутрішнього валового продукту. Однак недосконалість нормативно-правової бази, незначні розміри державної допомоги, корупційний підхід до

Таблиця 1. Зміни у обсягах використаних капітальних інвестицій у тваринництві природно-економічних зон України

Показники	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2017 р. до 2015 р., %
Обсяг освоєних у тваринництві капітальних інвестицій у розрахунку на одну умовну голову тварин, грн:				
Україна	242,39	288,29	354,88	146,4
Полісся	138,25	157,14	224,96	162,7
Лісостеп	341,27	402,74	473,80	138,8
Степ	152,97	178,90	205,33	134,2

Джерело: розраховано на основі даних Державної служби статистики України [3, с. 135; 6].

обмеження можливостей максимально повного і раціонального використання наявного генетичного потенціалу тварин, слабкий рівень адаптації тваринників до приватної власності спонукає до необхідності удосконалення принципів державної політики у сприянні розвитку інвестицій і інвестиційного забезпечення тваринництва, котрі би забезпечили його інтенсивний розвиток.

Вважаємо, що прискорити розвиток тваринництва можливо за рахунок своєчасного залучення приватних інвестицій у пріоритетні інвестиційні проекти, оптимізації структури фінансування, збільшення складу нових джерел фінансування. Такого роду питання знайшли своє відображення у державній цільовій програмі Міністерства Аграрної політики та продовольства України [8]. Тут зазначається важливість залучення з різних джерел фінансування капітальних інвестицій у галузь тваринництва на основі запровадження державних програм здевелювання інвестицій; залучення інвестицій через механізм державного партнерств; поліпшення інвестиційного клімату, сприяння залученню інвестицій міжнародних фінансових установ, країн — стратегічних партнерів України та інституту державно-приватного партнерства. Між тим залишається лише забезпечити повне впровадження цих концептуальних положень, інтегрувавши їх у діяльність органів влади усіх рівнів.

ВИСНОВКИ З ПРОВЕДЕНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ЦЬОМУ НАПРЯМІ

Встановлено, що процес організації інвестиційної діяльності практично залежить від держави, котра має обґрунтовано формувати державну інвестиційну політику, ураховуючи при цьому усі особливості національної економіки. Державна політика при сприянні інвестиційному забезпеченні галузі тваринництва повинна передбачати не тільки виділення бюджетних коштів, але й розроблення соціальних і роз'яснювальних програм та створення сприятливого для інвестування середовища. Українським важливим аспектом при реалізації державної інвестиційної політики визначати пріоритетні напрями інвестування, оскільки спостерігається дефіцит бюджету та несвоєчасність його наповнення.

Вважаємо, що однією із важливих умов подальшого розвитку тваринництва є посилення поєднання взаємозв'язку інвестиційної та інноваційної діяльності щодо збільшення вкладання грошових коштів (власних, державних, приватних) у сучасні інноваційні технології та виробництво якісних тваринницьких продуктів. При цьому держава повинна забезпечити регулювання і контроль інвестиційного розвитку тваринництва за рахунок поєднання наукової і виробничої діяльності, спрощення процедури фінансово-кредитної підтримки інвестиційної діяльності, впровадження пріоритетних інвестиційних проектів і страхування на випадок появи ризикових процесів.

Література:

1. Чистов С.М., Никифоров А.Є., Куценко Т.Ф. та ін. Державне регулювання економіки: навч. посібник. — К.: КНЕУ, 2000. — 316 с.

2. Сокурєнко П.І., Кришан О.Ф. Інвестиційна політика як ефективна форма управління ухваленням інвестиційних рішень. Європейський вектор економічного розвитку. — 2010. — № 1 (8). — С. 208—214.

3. Сільське господарство України 2017: статистичний збірник. — К.: Державна служба статистики України, 2018. — 245 с.

4. Про інвестиційну діяльність. Закон України № 2095-VIII (2095-19) від 08.06.2017, ВВР, 2017, № 32, ст.344. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>

5. Про розподіл коштів, передбачених у державному бюджеті за програмою 2801540 "Державна підтримка галузі тваринництва" на 2018 рік. Розпорядження Кабінету Міністрів України № 128-р від 28.02.2018 р. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/128-2018-p>

6. Капітальні інвестиції за видами активів за 2010—2017 роки. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

7. Гец В. Конкуренція в бізнесі і конкуренція в політиці. Конкуренція. — 2007. — № 2. — С. 2—5.

8. Концепція Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року. — Режим доступу: <http://minagro.gov.ua/apk?nid=16822>

References:

1. Chistov, S.M. Nikiforov, A.E. and Kutsenko, T.F. (2000), *Derzhavne rehulivuvannia ekonomiky [State regulation of the economy]*, KNEU, Kyiv, Ukraine.

2. Sokurenko, P.I. and Krishan, O.F. (2010), "Investment policy as an effective form of investment decision-making management", *Yevropeyskiy vektor ekonomichnoho rozvytku*, vol. 1 (8), pp. 208—214.

3. State Statistics Service of Ukraine (2018), "Silske gospodarstvo Ukrainy 2017: statystychniy zbirnyk" [*Agriculture of Ukraine 2017: Statistical yearbook*], Derzhkomstat, Kyiv, Ukraine.

4. The Verkhovna Rada of Ukraine (2012), *The Law of Ukraine "On investment activity"*, available at: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12> (Accessed 12 February 2019).

5. Cabinet of Ministers of Ukraine (2012), "Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine" On the distribution of funds envisaged in the state budget for the program 2801540 "State support of the livestock industry" in 2018", available at: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/128-2018-p> (Accessed 12 February 2019).

6. State Statistics Service of Ukraine (2018), "Capital investments by types of assets for 2010-2017" available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (Accessed 12 February 2019).

7. Heets, V. (2007), "Competition in business and competition in politics", *Konkurentsya*, vol. 2, pp. 2—5.

8. Ministry of Agrarian Policy (2018), "The concept of the state target program for the development of the agricultural sector of the economy for the period up to 2020", available at: <http://minagro.gov.ua/apk?nid=16822> (Accessed 12 February 2019).

Стаття надійшла до редакції 11.02.2019 р.